

Εκμάθηση Ποντιακής Διαλέκτου

Δ.Π.Θ. 2022

Αναστασία Μαχαιρίδου
Φιλολόγος - Μ.Α. Γλωσσολόγος – Διαπ. Εκπ/τρια Ποντιακής

Ορθογραφία – Γραφική Αναπαράσταση Π

Ακολουθείται:

Η (ιστορική) ορθογραφία της ελληνικής γλώσσας
και το μονοτονικό σύστημα.

Η ορθογραφία είναι καθαρή λογική!
(τους βασικούς κανόνες που ακολουθώ στην ΝΕ,
ακολουθώ και στα ποντιακά.)

πχ. **χορεύω**, όχι χορέβνε, αλλά **χορέυ'νε!**
έρχομαι, ποντιακά **έρχουμαι**, όχι έρχουμε!
τρυγόνα, όχι τριγώνα, από το **τρυγόني!**

Ορθογραφία – Γραφική Αναπαράσταση Π

▶ Απόστροφος (')

Και πάλι καθαρή λογική.

Πότε χρησιμοποιώ απόστροφο; Όταν κάτι λείπει!

πχ. σ'κώνω < σηκώνω

δίν'νε < δίνουνε (άτονα ι και ου αποβάλλονται)

΄ίνεται < γίνεται

τα μαλλάκια σου → τα μαλλόπα σ'
όχι τα μαλλόπας

Ορθογραφία – Γραφική Αναπαράσταση Π

Η διαφορά των «κι – 'κι»:

- ▶ πχ. **Μάραντα και τραντάφυλλα** (+) σύνδεσμος
Εμέν κι εσέν που θα χωρίζ' (+) σύνδεσμός (φωνήεν)

- ▶ Αλλά!

'κι θέλω = δεν θέλω < ουκ, ουκί

Άρα πάλι κάτι λείπει!

- ▶ (ουκί θέλω) → 'κι θέλω (δεν θέλω)
- ▶ (ουκί αγαπώ) → 'κ' αγαπώ (φωνήεν) (δεν αγαπώ)

Φωνητική – Φωνολογία Π

- ▶ Τα 24 γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου καθώς και οι κύριες δίφθογγοι (κατά την ιστορική Ορθογραφία).
- ▶ Με λεπτές διαφορές στην πραγμάτωση ορισμένων συμφώνων («ελαφρώς δασυνόμενη εκφορά»), φωνολογικό χαρακτηριστικό που σταδιακά υποχωρεί, λόγω της στενής γλωσσικής επαφής της Π με την ΚΝΕ, πχ. *‘κορίτσιν / κορίτσ’* , το *‘πεμπελίδιν / πεμπελίδ’* , το (μέσπιλο) *‘τεμέλιν / τεμέλ’* , το (θεμέλιο) *‘χτήνον’* , το (αγελάδα)

Φωνητική – Φωνολογία Π

- ▶ Προφορά του «παχέος» (Τομπαΐδης, Παπαδόπουλος, κ.ά.)
- ▶ Τροπές συμφώνων σε μεταφατνιακά

[s] (φατνιακό τριβόμενο)

Ειδικά, και ως β' μέλος συμπλέγματος με κ ή π (Τομπ, 1988, Οικον, 1956.)

[x] (υπερωικό τριβόμενο), πριν από ε και ι,

→ [ʃ] (μεταφατνιακό τριβόμενο) ᾀ ᾁ ᾂ ᾃ ᾄ

[ts] (φατνιακό προστριβόμενο) → [tʃ] (ουρανοφατνιακό).

πχ. ᾀέρ' 'χέρι'

Παραᾀκευή 'Παρασκευή' ᾂή 'ψυχή'

ᾀκίζω 'σκίζω'

τᾀάι 'τσάι'

Φωνητική – Φωνολογία Π

▶ Προφορά των ημικεντρικών [æ] και [œ]

εα και ια → α, [æ] (μεταξύ μεσαίου [ε] και ανοικτού [a])

εο και ιο ο → ο, [œ] (μεσαίο, μπροστινό στρογγυλό φωνήεν
(Holton et al., 2019))

πχ. οσπίτα ‘σπίτια’

ομάζω ‘ομοιάζω, μοιάζω’

σπέλον < σπήλαιον ‘σπηλιά’,

άγροϛ ‘άγριος’

Το φαινόμενο της συναλοιφής εντοπίζεται στον σχηματισμό του πληθυντικού των ουδετέρων, αλλά και ανάμεσα στο τελικό φωνήεν μιας λέξης και το αρχικό της επόμενης.

πχ. φέρει ατο < φέρ’ ατο ‘το φέρνει’ (Παπαδόπουλος, 1955)

Φωνητική – Φωνολογία Π

- ▶ Υφέν (◡) < υπό έναν (φθόγγο)
- ▶ ενώνει δύο διαδοχικά φωνήεντα ή φωνηεντικές συλλαβές
- ▶ «υπό έναν φθόγγο»
- ▶ πχ. αλλαεις
Ανασταης